
ЛІТЕРАТУРА

1. Анцупов А. Я. Конфликтология: Учебник для вузов / Анцупов А. Я., Шипилов А. И. – М.: Юнити, 1999.
2. Василюк Ф. В. Психология переживания / Василюк Ф. В. – М.: МГУ, 1984.
3. Донченко Е. А. Личность: конфликт, гармония / Донченко Е. А., Титаренко Т. М. – Киев: Политиздат, 1989.
4. Левин К. Разрешение социальных конфликтов / Левин К. – СПб, 2000.
6. Лушин П. В. Психология личностного изменения / Лушин П. В. – Кировоград: ООО Имекс ЛТД, 2002.
7. Пов'якель Н. І. Професіогенез мислення психолога-практика в системі вищої школи : [монографія] / Пов'якель Н. І. – 2 вид., доп. і випр. – К.: ВО НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2008.
8. Пов'якель Н. І. Основи психології конфлікту (з практикумом) / Пов'якель Н. І. – К.: НПУ, 2009.
9. Фрейд З. Введение в психоанализ. Лекции / Фрейд З. – М.: Наука, 1991.
10. Хорни К. Ваши внутренние конфликты / Хорни К. – СПб: Лань, 1997.
11. Юнг К. Г. Аналитическая психология: теория и практика / Юнг К. Г. – К.: СИНТО, 1995.

УДК 141.7:37

Ярошенко А.О.

НАПРЯМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТНЬО - ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Kierunki modernizacji ukraińskiej polityki oświatowo-informacyjnej

Artykuł został poświęcony rozpatrzeniu aktualnych kierunków modernizacji ukraińskiego systemu oświaty, które przewidują stworzenie informacyjnej przestrzeni oświaty oraz wejście do światowej przestrzeni informacyjnej poprzez informatyzację i internetyzację oświaty. W wyniku informatyzacji rozwija się jakościowo nowy system ciągłej, otwartej, dystansowej oświaty, jaka może pomóc zwyciężyć kryzys w oświecie.

Badania struktury i określenie czynników oświatowo-informacyjnej polityki pozwoliło zobaczyć jej wewnętrzne związki i zależności, otwierając możliwość przeniknięcia do jej istoty. Wyjaśnienie treści oświatowo-informacyjnej polityki możliwe jest przy pomocy opracowania kierunków, dla jakich ona ma ważne znaczenie. Do takich należą: humanizacja oświatowo-informacyjnego kierunku, co wykazuje współczesny stan humanistyki i obejmuje szerokie spektrum działalności

oświatowej ludzi; demokratyzacja; udoskonalenie prawnych i prawodawczych zasad; integracja do światowej przestrzeni oświatowej, stworzenie sprzyjających warunków dla skutecznego zabezpieczenia informacyjnego w sferze oświaty; regulowanie działalności ŚMP (środków masowego przekazu) w sferze oświaty.

Proces informatyzacji w oświecie wykonywany będzie w takich kierunkach: informatyzacja socjalno-psychologicznej dziedziny oświaty; informatyzacja środków działalności oświatowej; informatyzacja zarządzania. W związku z tym informatyzacja nie jest celem, lecz jedynie środkiem stworzenia niezbędnych warunków informacyjnych, które zwiększają skuteczność korzystania z działalności oświatowej oraz zapewniają rozwój oświaty. Stworzenie jednolitej przestrzeni informacyjnej Ukrainy będzie służyć udoskonaleniu skuteczności zarządzania oświatą. Pomóc w tych przedsięwzięciach ma polityka oświatowo-informacyjna.

В останні десятиріччя освіта стала набувати нового характеру. В громадській думці знаходить схвалення така діяльність, яка створює умови для розв'язання кризових явищ і проблем освіти в основному політико-правовими методами. У цьому контексті освітньо-інформаційна політика може трактуватись як ефективний засіб досягнення освітньо-політичних цілей. При цьому вона здатна відповідати сучасним ідеям гуманізму.

Одним із важливих напрямів освітньо-інформаційної політики є гуманізація освітньо-інформаційного напрямку, що відповідає сучасним гуманістичним поглядам і охоплює широкий спектр освітньої діяльності людей. Гуманізація вимагає від сучасної освіти особливо серйозних реформаційних кроків у бік оновлення змісту освіти і застосування нових педагогічних підходів до навчання, впровадження інформаційних і комунікаційних технологій, які модернізують процеси розвитку суспільства. Ці реформи не відбуватимуться легко; вони потребуватимуть значних зусиль, багато часу для адаптації та впровадження змін.

Не менш важливим є переконання в тому, що освітньо-інформаційна політика неминуче повинна базуватися на гуманістичних настановах. У реальній практиці досягти такого ідеального стану вельми важко, тому критерієм тут може бути принцип достатності, який визначає політичну доцільність насильства в демократичній державі, коаліції таких держав, світовій спільноті в рамках ООН. Оскільки ідеї гуманізму можна реалізувати найбільшою мірою в умовах істинної демократії, то найважливішим напрямом освітньо-інформаційної політики є забезпечення демократизації освітньої сфери. Цей напрям базується на відносинах між державою і суспільством, владою і громадською думкою як усередині країни, так і зовні. Тут великого значення набуває формування та врахування громадської думки. Вона зумовлена

характером сучасної освітньо-політичної діяльності, а також її актуалізацією, пов'язаною з новим змістом освітньо-політичних відносин і освітньої справи в цілому.

Державно-політичні та соціально-економічні перетворення в Україні кінця ХХ століття мали істотний вплив на освіту. За короткий строк відбулась її адаптація до принципово нових умов політичного життя, до вільного розвитку демократичного суспільства. Вдалося започаткувати академічну автономію вищих навчальних закладів, забезпечити різноманіття освітніх установ і варіативність освітніх програм, розвиток багатонаціональної української школи і недержавного сектора освіти. Отже, іншим важливим напрямком модернізації освітньо-інформаційної політики є її подальша демократизація.

Важливим напрямом освітньо-інформаційної політики є й вдосконалення її правових, законодавчих основ. Становлення та розвиток демократії як найпоширенішої форми політичного режиму характеризується рядом вимог, серед яких найважливішими є: верховенство права й закону; пріоритет прав і свобод громадян над інтересами держави; рівність усіх перед законом і судом; дотримання демократичних процедур вироблення та ухвалення законів.

Нові інформаційні можливості зумовлюють зміну підходів у сфері освітнього будівництва. Досвід освітньої діяльності, накопичений упродовж останнього десятиріччя, показує, що сьогодні є, щонайменше, дві визначальні тенденції: а) освіта стає безпрецедентно інформаційно насиченою; б) підготовка та успішний розвиток сучасної освіти вимагають ефективного освітньо-інформаційного забезпечення з боку держави. Тому розвинуті держави світу відповідально розробляють і здійснюють освітньо-інформаційну політику.

Зазначені напрямки дістали віддзеркалення й закріплення в Законі “Про освіту”. Проте комплексного оновлення системи освіти не сталось, у зв'язку з чим нинішній стан освіти – його зміст і структура, його матеріальна база, організаційно-економічні та управлінські механізми, статус педагогічного працівника не відповідають сучасним потребам розвитку країни, запитам особи, суспільства і держави.

Сьогодні розвиток українського суспільства відбувається значною мірою під впливом ідей і цінностей, які диктуються ринковою економікою, зростаючою конкуренцією тощо. Дедалі відчутніший акцент робиться на комерційних цінностях і досягненні успіху. Спостерігається зростання індивідуалізму й егоцентризму, що лише підсилюється впровадженням інформаційних технологій. Глобалізація як породження лібералізму стала каталізатором процесу загальної комерціалізації та впровадження логіки конкурентної боротьби і ринку в такі сфери, як

культура, освіта, охорона здоров'я, соціальні послуги, тобто в ті сфери, які ще донедавна розглядались як “суспільне благо”.

Така пильна увага до освіти з боку ділових кіл, політиків і міжнародних організацій пояснюється тим, що освіта сьогодні – це стратегічний ресурс, який забезпечує досягнення успіху не тільки окремим індивідам, виробникам, а й цілим країнам. Держава ж повинна виступати гарантом і захисником суб'єктів освітнього процесу. Заходи соціальної підтримки освіти повинні поєднуватися з посиленням ролі держави в забезпеченні відповідності освітньої діяльності запитам особистості й суспільства.

Говорячи про пріоритети освітньо-інформаційної політики української держави, зупинимось на тих її аспектах, які детермінують рівень її розвитку. Йдеться про вироблення мети, завдань, змісту освітньо-інформаційної політики у контексті наближення нашої системи освіти до світової, згідно з Болонськими домовленостями.

Судячи з особливостей розвитку освіти в останні 20 років, її головну мету можна звести до того, щоб а) дати можливість тим, хто навчається, вдосконалювати і поповнювати свої знання в різних сферах у рамках діючих освітніх програм; б) забезпечити отримання кваліфікаційного ступеня на основі результатів відповідних іспитів; в) гарантувати якісну освіту з різних напрямів підготовки фахівців. Підвищення якості освіти сьогодні дедалі більшою мірою залежить від рівня впровадження інформаційно-комунікаційних технологій і формування інформаційної культури [2, с. 13-22].

Нові геополітичні реалії відкривають для України нові, набагато ширші можливості демократичного розвитку, у тому числі й у сфері освіти. Отже, наступним напрямком освітньо-інформаційної освіти України є інтеграція в світовий освітній простір. Болонська система реформування освіти стала однією зі складників євроінтеграції. Враховуючи єдність кордонів України з Євросоюзом, історичну, культурно-цивілізаційну, територіальну ідентифікацію України, а також входження в єдиний європейський загальноосвітній простір і стратегічний курс держави на євроінтеграцію, постає потреба вивчення освітньо-інформаційної політики розвинутих європейських країн і запозичення передового досвіду в нашій країні.

У добу становлення інформаційної цивілізації багато традиційних інститутів і цінностей трансформуються. Під впливом нових умов змінюються цілі, зміст і засоби освіти. Але малоімовірно, що зміниться її сутність. Швидше вона набуде нових рис, матиме свої особливості.

Іншою тенденцією в системі відношення “освіта – інформація – людина” стає посилення прив'язки комунікативної дії до конкретного

одержувача інформації. В сучасних умовах інформаційна дія розраховується на певну категорію людей. Наприклад, “дія у випадку PR (public relations) спрямована на певні сегменти аудиторії, і в майбутньому нас чекає колосальна індивідуалізація такої комунікації, коли кожен одержуватиме особисте послання, складене з урахуванням його інтересів”.

Ще однією тенденцією нового інформаційного впливу вважається зміна спрямованості інформаційних потоків у системі “лідер – маси”. Специфіка нової пропаганди, на думку А. Едельштейна, не в гомогенності аудиторії, що пасивно сприймає нав’язувану їй інформацію, а в її різноманітності [див.: 4].

Оскільки інформацію, що викликає соціальний резонанс, до громадськості доводять головним чином електронні ЗМІ, то їхня діяльність створює образ певної реальності. Засобами управління ЗМІ можна формувати образ належної (ціннісно зумовленої) реальності. Таку реальність можна не тільки сконструювати, а й зробити фіктивною. При цьому вона сприйматиметься як об’єктивно існуюча. Така залежність дає можливість ефективно оперувати фіктивною реальністю в освітній меті. В цьому контексті, на думку В. Рачкова, можна вивести закономірність: “те, що потрапило в інформаційне поле і стало об’єктом уваги, стає більш реальним, ніж те, що не потрапило” [1, с.534]. Тож у змістовному аспекті освіта дедалі більшою мірою стає залежною від інформаційного складника в безпосередньому й опосередкованому її використанні.

Є й інша сторона питання. Вона полягає в самому інформаційному забезпеченні, засобах інформаційних технологій, їх структурі та розміщенні. Ми стаємо свідками того, що освіта, освітянська діяльність почали змінювати свої форми. Здійснюється часткова модернізація засобів освіти способів і методів освітянської діяльності для досягнення політичної мети. Причому головним завданням цієї модернізації є інформаційне насичення навчально-виховного процесу, систем освітнього управління та свідомості самих освітян. При цьому позитивним пріоритетом освітньо-інформаційної політики стає забезпечення трансформації освітньої сфери суспільства та освітньої справи відповідно до умов інформаційної цивілізації. Реалізація цього стратегічного пріоритету вимагає створення відповідних програм. Існують і інші пріоритети. Для різних держав вони різні, проте в загальному контексті і в умовах переходу до інформаційної цивілізації вони зберігають свою актуальність.

Цілком очевидно, що становлення інформаційного суспільства неможливе без здійснення інформатизації всіх сфер людської діяльності. Як відзначають українські вчені, глибинна суть інформатизації суспільства полягає в інтелектуально-гуманістичній трансформації всієї

життєдіяльності людини і суспільства на основі дедалі більш повної генерації та використання інформації як головного ресурсу розвитку [3].

На основі сказаного можна визначити наступні напрями освітньо-інформаційної політики: а) забезпечення єдності процесів управління освітою за допомогою автоматизованих засобів управління і пов'язаних з ними комплексів із використанням технічних і програмних засобів нових поколінь; б) створення інформаційних систем Міністерства освіти і науки України на користь забезпечення процесів (у тому числі й інтелектуальних) освітньої діяльності; в) використання сучасних інформаційних технологій для досліджень і запровадження в життя якісно нових засобів інформаційних технологій і форм їх застосування та ін.

Найважливішим напрямом модернізації освітньо-інформаційної політики є удосконалення системи державного управління, що передбачає вирішення наступних питань.

По-перше, в системі органів державної влади повинна бути сформована єдина структура, функцією якої є здійснення державної інформаційної політики. Ця структура повинна охоплювати всі гілки і рівні державної влади і включати як спеціалізовані органи, які забезпечують регулювання інформаційної сфери, так і підрозділи в інших органах влади, відповідальні за інформаційні аспекти діяльності у межах їхньої компетенції.

По-друге, державне управління інформаційною сферою має бути планомірно забезпечене фінансовими і матеріальними ресурсами за рахунок бюджетного фінансування виходячи з реальних можливостей держави.

По-третє, проведення державної інформаційної політики повинно координуватися з єдиного центру на рівні вищого керівництва країни при персональній відповідальності одного з вищих посадовців держави за розв'язання цієї проблеми.

При цьому слід враховувати прямий зв'язок регулювання інформаційної сфери з комплексною проблемою реформування системи державного управління. Потреба в реформуванні державного управління України визначається тим, що існуюча система нездатна жорстко контролювати виконання законодавчих і нормативних актів, що приймаються найвищими органами державної влади, а також ефективно здійснювати оперативне управління тими сферами соціально-економічного життя суспільства, які частково чи повністю перебувають у сфері державного регулювання. Впадає у вічі невідповідність методів і технологій державного управління новим політичним і соціально-економічним умовам, які випереджають зміни в системі державного управління процес реформ.

Організаційною основою системи управління інформаційними ресурсами доцільно вважати організовану сукупність центральних державних органів, органів регіонального та місцевого самоврядування, їхніх спеціальних підрозділів і служб, а також посадових осіб, юридичних осіб (підприємств і установ, інших господарюючих суб'єктів), громадських організацій та громадян, об'єднаних цілями та завданнями щодо формування, зберігання, поширення та використання інформаційних ресурсів для задоволення інформаційних потреб особистості, суспільства і держави в межах чинного законодавства України.

Сьогодні можна вести мову лише про логічність побудови і можливість удосконалення організаційної системи управління та захисту інформаційних ресурсів, що містять державну таємницю. Спеціальним актом законодавства визначені повноваження державних органів, починаючи від формування державної політики у цій сфері, компетенція посадових осіб і спеціальних підрозділів, діяльність яких пов'язана з державною таємницею. На рівні закону визначена компетенція уряду щодо встановлення єдиних вимог до виготовлення, врахування, користування, зберігання, охорони, передавання і транспортування матеріальних носіїв секретної інформації.

Низкою нормативних документів, затверджених Президентом України, Кабінетом Міністрів України визначена компетенція ієрархічної структури суб'єктів щодо охорони державної таємниці на таких важливих напрямках діяльності, як міжнародне співробітництво та обробка секретної інформації в автоматизованих системах.

Отже, важливим пріоритетним напрямом освітньо-інформаційної політики є створення сприятливих умов для ефективного інформаційного забезпечення в освітній сфері. Реалізація цього пріоритету може досягатися шляхом моніторингу інформаційних потреб споживачів інформації в освітній сфері, створення, вдосконалення та модернізації інфраструктури інформаційного забезпечення, організації діяльності ЗМІ, інформування громадян і формування громадської думки, підготовки фахівців і формування інформаційної культури освітніх кадрів. Результатом названих видів діяльності має стати забезпечення максимального задоволення інформаційних запитів споживачів інформації (об'єктів інформаційного забезпечення) у сфері безпеки країни.

Найважливішим напрямом освітньо-інформаційної політики, пов'язаним з інформаційним забезпеченням, є регулювання діяльності ЗМІ в освітній сфері. Побудова демократичної, правової, соціальної держави зумовлює зростання суспільної потреби в інформації в усіх сферах життя суспільства. Задоволення цієї потреби прийнято здійснювати за допомогою ЗМІ через те, що вони володіють такими

властивостями, як масовість, тиражування, періодичність, оперативність. Центральним питанням освітньо-інформаційної політики України відносно ЗМІ є створення таких умов, які забезпечували б, з одного боку, суспільні потреби в достовірній об'єктивній і своєчасній інформації про освітні проблеми, а з іншого – дотримання режиму захисту інформації. В рамках освітньо-інформаційної політики потрібні такі правові, організаційні, технологічні та інші регулятори, які допоможуть ЗМІ надавати об'єктивну, достовірну, ціннісно вивірену інформацію.

Зовнішній аспект освітньо-інформаційної політики повинен бути спрямований на пошук правових механізмів організації та управління інформаційними потоками, пов'язаними з освітньою справою. Цей пріоритет може реалізовуватися через систему міжнародного договірної права. Міжнародно-правовий напрям освітньо-інформаційної політики націлено на об'єднання зусиль різних держав і світової спільноти в цілому для оптимальної організації відносин між країнами, націями і народами в нових інформаційних умовах. Водночас це шлях освітньо-інформаційної консолідації інформаційної цивілізації.

Досягнення сприятливих умов для входження освіти в єдиний освітньо-інформаційний простір вимагає розв'язання в рамках освітньо-інформаційної політики завдань двоякого роду. З одного боку – підготовка країни, освітньої організації держави до освітньої діяльності, а, з іншого – пошук варіантів освітньо-політичної співпраці, партнерства. Оскільки в таких відносинах істотну роль відіграє інформація, то освітньо-інформаційна політика держави постає важливим механізмом розв'язання освітньо-політичних проблем на ранніх етапах загострення суперечностей.

Тож у формуванні освітньо-інформаційної політики громадяни визначають загальні умови і встановлюють межі використання інформації в освітньо-політичній сфері. Разом із тим їх інтереси різні, суперечливі, а їх інтегральне вираження набуває суспільно значимого статусу в концентрованому вигляді в представницьких органах влади. Звідси найважливішим генератором освітньо-інформаційної політики є парламент.

Згадані пріоритети освітньо-інформаційної політики держави актуальні для будь-якої країни. Реалізація цих пріоритетів необхідна, якщо держава береться за побудову інформаційного суспільства. Вступ до інформаційної цивілізації неможливо здійснити без цілеспрямованої діяльності з формування освітньої сфери суспільства такого рівня і змісту, які забезпечували б ефективно її функціонування в цих нових умовах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Почепцов Г. Г. Информационные войны / [ред. Удовик С. Л.]. – М.: “Рефл-бук”, 2000. – 574 с.
2. Триер У. П. Развитие образования в будущем: окно в неизвестность / У. П. Триер // Перспективы, сравнительные исследования в области образования.– 2001. – Том XXXI, № 4. – С. 13-22.
3. Урсул А. Д. Шлях в ноосферу. (Концепція виживання і стійкого розвитку людства / А. Д. Урсул. – М.: Луч, 1993. – 275 с.
4. Edelstein A. Total propaganda. From mass culture to popular culture / A. Edelstein. – N.Y.: Mahwah ect., 1997.

УДК [330.341:32]:346.12

Пермінова Г.В.

СУТНІСТЬ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В КОНТЕКСТІ СУСПІЛЬНИХ ОЧІКУВАНЬ

Istota korporatywnej socjalnej odpowiedzialności w kontekście społecznych oczekiwań

Trudności rozumienia i interpretacji fenomenu współczesności – korporatywna socjalna odpowiedzialność uwarunkowane są brakiem zbieżności poglądów naukowych oraz odmianami definiowania tego terminu przez zachodnich i ukraińskich naukowców. Na dzień dzisiejszy korporatywną odpowiedzialność socjalną coraz częściej rozpatrują nie w jej wąskim rozumieniu, jako kontakty ze społeczeństwem, filantropię albo dobroczynność, a raczej jako strategicznie wybudowaną działalność. W takim traktowaniu korporatywna socjalna odpowiedzialność to odpowiedność odpowiedzialności potrzebom i oczekiwaniom społeczeństwa. To znaczy, że wrkótce można oczekiwać tworzenia nowych technologii i praktyk socjalnych, jakie zapewnią jakościowo nowy poziom swobód przedsiębiorczości i obywatela w porównaniu z poprzednimi etapami rozwoju społeczeństwa. Bliskie jest rozwiązanie problemu osiągnięcia kompromisu pomiędzy społeczeństwem a biznesem, gdyż kompromis jest niezbędnym warunkiem, co reguluje stosunki społeczeństwa i biznesu, a także jest nadziejnym sposobem uwzględnienia potrzeb obywateli w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego.

Państwo, opierając się na logikę światowych procesów socjalnych, stopniowo zmniejsza wpływ na różne sfery życia socjalnego, co warunkuje samorealizację potencjału socjalnego, utwierdzenie społeczeństwa obywatelskiego z właściwymi dla niego mechanizmami regulowania. Te mechanizmy wpływają na kształcenie procesów samoregulacji bycia socjalno-ekonomicznego, skierowanych na